

**ALAJÕE VALLA
EELARVESTRAATEEGIA
2013-2016**

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos	4
2.1.Makromajanduslik keskkond	4
2.2.Riigi eelarvestrateegia	6
2.3.Kohalik tegevuskeskkond	7
3. Tulubaasi ülevaade ja prognoos	9
3.1.Tulumaks	10
3.2.Maamaks	11
3.3.Tasandusfond ja toetusfond	12
3.4.Muud põhitegevuse tulud	12
4. Strateegilised eesmärgid ja indikaatorid	13
5. Põhitegevuse kulude prognoos	14
6. Investeeringute kavandamine	15
7. Kohustuste planeerimine	15
8. Likviidsed varad	16
9. Sõltuvate üksuste finantstegevuse olukord ja prognoos	16
10. Finantsdistsipliin	16
11. Tundlikkusanalüüs	19

1. Sissejuhatus

Alajõe valla eelarvestrateegia tugineb meetodiliselt ja sisuliselt õigusaktidele, eelkõige kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele, valla arengukavale, riigi eelarvestrateegiale ning IMF-i ja OECD headele tavadele avaliku sektori finantsjuhtimise kohta.

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele koostatakse eelarvestrateegia arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks kavandatavate tegevuste finantseerimise planeerimiseks. Seadus ei esita eelarvestrateegia kohustuslikku struktuuri. Oluline on, et strateegia sisaldaks kõiki seaduses nõutud komponente ning muud informatsiooni, mis on vajalik tervikliku ülevaate andmiseks omavalitsuse finantsolukorrast ja -väljavaadetest.

Samuti pole seaduse tasandil kehtestatud eelarvestrateegiale väga detailseid nõudeid. Sisuliselt ütleb seadus, et kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia peab:

- kirjeldama arengukavas nimetatud eesmärkide finantseerimise;
- hõlmama koostamise aastal vähemalt nelja järgnevat aastat;
- sisaldama majanduskeskkonna analüüsi ja prognoosi;
- andma ülevaate seadusega nõutavas detailsuses eelneva aasta tegelikest, jooksva aastal kavandatud (oodatavatest) ja järgnevateks aastateks prognoositud (kavandatud) KOV-i sissetulekutest ja väljaminekutest;
- esitama KOV-i ja arvestusüksuse eelneva aasta tegeliku ning jooksvaks ja järgnevateks aastateks prognoositavad põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse suurused;
- sisaldama muud olulist finantsinformatsiooni.

Alajõe valla eelarvestrateegia on koostatud 2012. aasta juunist augustini perioodi 2013-2016 kohta. Eelarvestrateegia võib olla omavalitsuse arengukava osa või iseseisev dokument. Alajõe valla eelarvestrateegia 2013-2016 on iseseisev dokument, kuid sisuliselt kooskõlas valla arengukavaga.

Kuna Alajõe valla eelarve on kassapõhine, on ka eelarvestrateegia koostamisel lähtutud kassapõhisest arvestusmeetodikast. Kassapõhises eelarves kavandatakse majandustehingud selles perioodis, millal planeeritakse nendega seotud raha laekumine või väljamaksmine. Vastavalt seadusele jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: (a) põhitegevuse tulud; (b) põhitegevuse kulud; (c) investeerimistegevus; (d) finantseerimistegevus; (e) likviidsete varade muutus.

Käesolev eelarvestrateegia on liigendatud eelnimetatud eelarveosade lõikes. Täiendavalt antakse eraldi peatükkides ülevaade valla tegevuskeskkonnast, seostest tulemuspõhise planeerimisega, sõltuva üksuse finantstegevusest ning finantsdistipliini tagamise meetmete (nii valla enda kui ka arvestusüksuse põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormus) täitmisest, samuti esitatakse tundlikkusanalüüs.

Eelarvestrateegia moodustavad eelarvemudeli tabelid ning tabelleid selgitav ja täiendav käesolev tekstidokument. Strateegia lahutamatuks osaks olevad eelarvemudeli tabelid on täismahus

leitavad lisatud Microsoft Office Exceli failist, kus on näha kõik arvutuskäigud ja seetõttu on võimalik jälgida erinevate tabelite omavahelisi põhjuslikke seoseid ja näitajate omavahelisi mõjusid.

Käesoleva eelarvestrateegia koostamist konsulteeris Kalle Kukk, ParemKalle UÜ.

2. Sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos

2.1. Makromajanduslik keskkond

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab Rahandusministeeriumi prognoosi¹ põhistsenaariumi kohaselt 2012. aastal 2,2% ja 2013. aastal 3%. Rahandusministeerium on selle aasta majanduskasvu prognoosi tõstnud, mille peapõhjuseks on Eesti kaubanduspartnerite kõrgem majandusaktiivsus aasta esimeses pooles, mis on ka positiivselt avaldunud Eesti ekspordinäitajates. Majanduskasvu toetab sellel aastal siiski eelkõige tugev sisenõudlus, mis põhjustab impordi kiirema kasvu ekspordiga võrreldes. 2013. aastal on oodata ekspordi kasvu kiirenemist seoses välisõudluse suurenemisega. Sisenõudluse kasv eelmise aastaga võrreldes aeglustub, kuid püsib endiselt mõõdukas. Järgnevatel aastatel on oodata majanduskasvu kiirenemist, kasvumootoriks jääb ekspordisektor, kuid siseturu roll majanduskasvu kujunemisel hakkab taas suurenema.

Tabelis 1 on toodud peamised eelarvestrateegia perioodi hõlmavad makromajanduslikud näitajad, mis on aluseks strateegia prognooside tegemisel. Joonis 1 illustreerib kasvutrende olulisemates näitajates.

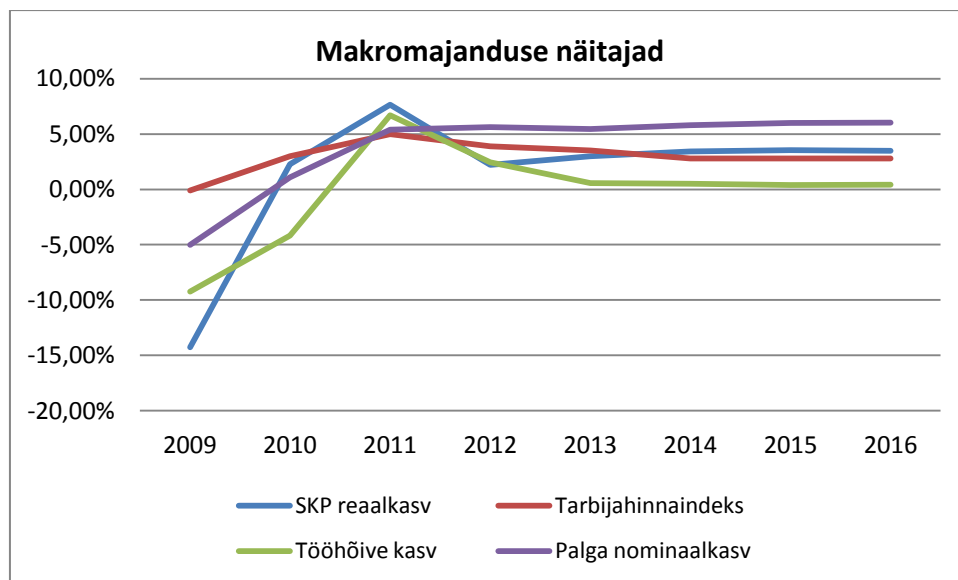
Tabel 1. Makromajanduslikud näitajad 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SKP jooksevhindades (mln EUR)	14 305,3	15 973,0	16 979,3	18 066,0	19 204,1	20 433,2	21 761,4
SKP reaalkasv	2,3%	7,6%	2,2%	3,0%	3,4%	3,5%	3,5%
SKP nominaalkasv	3,4%	11,7%	6,3%	6,4%	6,3%	6,4%	6,5%
Tarbijahinnaindeks	3,0%	5,0%	3,9%	3,5%	2,8%	2,8%	2,8%
Hõive (tuh inimest)	570,9	609,1	623,9	627,4	630,5	633,0	635,6
Tööhõive kasv	-4,2%	6,7%	2,4%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%
Keskmine kuupalk (EUR)	792,3	835,0	882,0	930,0	984,0	1 043,0	1 106,0
Palga nominaalkasv	1,1%	5,4%	5,6%	5,4%	5,8%	6,0%	6,0%
Palga reaalkasv	-1,9%	0,4%	1,7%	1,9%	2,9%	3,1%	3,2%

Allikas: Rahandusministeeriumi suvine prognoos 2012

¹ Käesolevas peatükis on esitatud kokkuvõte Rahandusministeeriumi 2012. aasta suvisest majandusprognoosist.

Eratarbimise kasv ületab 2012. aastal kevadisi ootusi, mis on põhjustatud positiivsetest arengutest tööturul. Töötuse langus on hoidnud tarbimisjulguse kõrgel tasemel ning seda ei ole seni kõigutanud ka negatiivsed uudised eurosooni viimastest majandusarengutest. Palgakasvu mõju tarbimisvõimele pärsib siiski selle aasta esimesel poolel jätkunud kiire hinnatõus. Globaalse majandusolukorra nõrgenemine ning Euroopa võlakriisi jätkumine põhjustab kaupade ja teenuste ekspordi kasvutempo pidurdumise 2012. aastal. Tänu Eesti kaubanduspartnerite suhteliselt kiirele arengule oli meie ekspordi kasv aasta esimesel poolel korralik, kuid teisel poolel aeglustumine jätkub.

Joonis 1. Makromajanduse näitajate kasvud 2009-2016

Tarbijahinnad (THI) tõusevad 2012. aastal 3,9%, 2013. aastal 3,5% ning järgnevatel aastatel stabiliseerub 2,8% juures. Käesoleval aastal on inflatsioon langustrendil ning inflatsiooni madal tase jääb aasta teise poole. Suurel määral panustab inflatsiooni elu-asemekulutuste tõus, millest ligi pool läheb soojuse kallinemise arvele tingituna vedelkütuste kõrgetest hindadest välisturgudel. 2013. aasta inflatsiooni mõjutab aasta alguses toimuv elektrituru avanemine, kuid aasta kokkuvõttes kujuneb inflatsioon käesoleva aasta tasemest madalamaks. Selle taga on soojuse ja kütuse hinnatõusu peatumine, millele viitavad alanevad naftafutuurid. Prognoosiperioodi teises pooles võib oodata inflatsiooni aeglustumist, kuid ületab eurosooni hindade tõusu kiiremast majandus-kasvust tingitud sissetulekute ja hinnataseme ühtlustumise tõttu.

Kiire majanduskasv tõi eelmisel aastal kaasa tööjõunõudluse olulise kasvu, mil suurenenud töömahud võimaldasid ettevõtjatel suurendada töötajate arvu ning hõive kasvas 6,7%. Käesoleval aastal on majandusaktiivsuse alanedes oodata tagasihoidlikumat hõivatute arvu kasvu, mil hõive kasvab võrreldes eelmise aastaga 15 tuhande inimese ehk 2,4% võrra. 2013. aastal aeglustub hõive kasv 0,5%-ni ning edaspidi aeglustub kasv veelgi. Hõive kasvu väheneva tööealise rahvastiku tingimustes võimaldab tööjõus osalemise määra kasv, mis tuleneb tööealiste

vanusstruktuuri muutusest. Tööpuudus on kriisiaegsest kõrgtasemest praeguseks hetkeks oluliselt vähenenud ning 2012. aastal alaneb töötuse määr 10,4%-ni ja 2013. aastal 8,9%-ni.

Ettevõtete majandusolukorra paranemine on võimaldanud tõsta töötajate palkasid ning käesoleval aastal kiireneb keskmise kuupalga kasv 5,6%-ni. Järgmisel aastal ulatub keskmise palga kasv 5,5%-ni, prognoosiperioodi lõpuks ulatub palgakasv 6%-ni. Käesoleval aastal suureneb reaalpalk 1,6% võrra ning 2016. aastaks kiireneb kasv 3,1%-ni. Töövõljalikus väheneb käesoleval aastal 0,2% võrra, kuid hakkab järgmisest aastast taas kasvama.

2.2. Riigi eelarvestrateegia

Vabariigi Valitsuse eelarvepoliitika põhieesmärk² on toetada makromajanduslikku stabiilsust läbi turgude paindlikkuse ja efektiivsuse ning ohjata majanduse tasakaalustatud arengut ohustavaid riske. Valitsuse keskpika perioodi eelarvepoliitika eesmärgiks on valitsussektori eelarve ülejääk, mis vastab Maastrichti lepingu ning Stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetele. Valitsuse eesmärk on tagada jätkusuutlik ja makromajandust tasakaalustav eelarvepoliitika. Tulevaste majanduslangustega toimetulekuks peab olema tagatud piisavate reserve olemasolu ja paindlikkus eelarves tulude ja kulude struktuuri muutmiseks.

Eelarvepoliitilised otsused langetatakse üheaegselt (st vaid eelarve(strateegia)protsessis), otsused on jätkusuutlikud (arvestatakse otsuste pikaajalist mõju), maksimaalselt valdkonnapoliitikaid ja muude valitsussektori tasandite tegevust arvestavad ning kõiki rahastamisallikaid (lisaks maksutuludele ka Euroopa Liidu toetuste, kasvu hoonegaaside lubatud heitkoguse kvoodi müügitulu jms) ühtselt käsitlevad.

Valitsus jätkab range eelarvepoliitikaga ning keskpika perioodi eesmärgiks on valitsussektori eelarve struktuurne ülejääk. Selliselt seatud eesmärk on kooskõlas Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepinguga (Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union). Eelarvepositsiooni planeerimine ülejäägilisena aitab kaasa eelarve pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamisele. Alates aastast 2009, pärast globaalset majanduskriisi, on Eesti valitsussektor uuesti struktuurses ülejäägis. 2012. aasta eelarvepositsiooni halvenemise tingivad eelkõige ühekordsed tegurid, aga ka majanduskeskkonna halvenemine, mis viib struktuurse eelarvepositsiooni üheks aastaks puudujääki.

Alates 2013. aastast on struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon taas kasvavas ülejäägis. Eesmärk on valitsussektori struktuurselt tasandatud eelarveülejäagi suurendamine 1,0%-ni SKP-st 2016. aastaks. Eesmärgi saavutamisel jõutakse valitsussektori nominaalse eelarveülejäagini 2014. aastal, mis võimaldab alustada majanduskriisi ajal vähenenud reserve taastamisega.

² Käesolevas peatükis esitatu põhineb riigi eelarvestrateegial ja Rahandusministeeriumi 2012. aasta suvisel majandusprognoosil.

2012. aasta valitsussektori (nominaalne) eelarvepuudujääk ulatub prognoosi kohaselt 1,2%-ni SKP-st. Peamiseks puudujäägi tekitajaks on keskvalitsus, kuid ka kohalikud omavalitsused jäävad sel aastal prognoosi kohaselt defitsiiti. Sotsiaalkindlustusfondid on tänu Töötukassale jätkuvalt ülejäägis (2012. a 0,6% SKP-st). Järgmisel aastal väheneb valitsussektori nominaalne eelarvepuudujääk prognoositavalt 0,6%-ni SKP-st. Peamine puudujäägi põhjustaja on endiselt riiklik pensionikindlustus, mille kulud ületavad tulused 2,1% võrra SKP-st. Puudujääk süveneb järgmisel aastal ka kohalike omavalitsuste tasandil. Prognoosi kohaselt jõuab valitsussektori eelarvepositsioon ülejäägini 2014. aastal ning see suureneb prognoosiperioodi lõpuks 2016. aastal 1,3%-se ülejäägini SKP-st.

Valitsussektori võlakoormus langes 2011. aasta lõpuks 6%-ni SKP-st, kuid kasvab sellel aastal järsult 10,5%-ni SKP-st. Põhjuseks Euroopa Finantsstabiilsusfondi (EFSF) poolt väljastatud laenude tehniline mõju Eesti riigi võlakoormusele ning Euroopa Investeeringupanga poolt väljastatud krediidiliini kasutamine. Alates 2014. aastast hakkab võlakoormus tulenevalt paranevast eelarvepositsioonist vähenema ning prognoosiperioodi lõpuks 2016. aastal ulatub see 10,3%-ni SKP-st ehk 2,3 miljardi euron. EFSF-i mõju on sealjuures 3,6% SKP-st.

Tabel 2. Valitsussektori eelarvepositsioon ja võlakoormus 2011-2016

% SKP-st	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Valitsussektori eelarvepositsioon	1,0	-1,2	-0,6	0,1	0,4	1,3
Keskvalitsus	0,0	-1,8	-0,8	-0,2	0,0	0,8
Sotsiaalkindlustusfondid	0,9	0,6	0,4	0,5	0,6	0,6
Kohalikud omavalitsused	0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2
Valitsussektori võlakoormus	6,0	10,5	12,0	11,7	10,9	10,3
Keskvalitsus	3,1	5,1	4,8	4,7	4,3	4,0
EFSF	0,1	2,5	4,3	4,1	3,8	3,6
Kohalikud omavalitsused	3,4	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1

Allikas: Rahandusministeeriumi suvine prognoos 2012

2.3. Kohalik tegevuskeskkond

Tabelis 3 on näidatud statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted Alajõe vallas, kuid majanduslikult aktiivseid on Statistikaameti andmetel nendest ainult napilt üle kümne.

Tabelis 4 on toodud brutotulu saajad ja nende keskmine kuine sissetulek.

Tabel 3. Valla ettevõtted tegevusala järgi 2000-2011

	KOKKU	Põllumajandus, metsandus, kalapüük	Töötlev tööstus	Ehitus	Hulgi- ja jaekaubandus, sõidukite remont	Veendus, laendus	Majutus, toitlustus	Kinnisvaraalane tegevus	Muud tegevusalad
2000	9	5	0	0	2	0	1	0	1
2001	10	5	0	0	3	0	1	0	1
2002	14	8	0	0	3	0	1	0	2
2003	24	18	1	0	4	1	0	0	0
2004	24	18	1	0	4	1	0	0	0
2005	25	16	1	0	6	1	0	0	1
2006	25	17	2	2	4	0	0	0	0
2007	25	13	2	4	4	1	0	1	0
2008	30	14	2	6	4	2	1	1	0
2009	30	15	2	4	4	1	2	2	0
2010	49	35	0	4	2	1	2	2	3
2011	53	39	0	1	2	4	1	2	4

Allikas: Statistikaamet

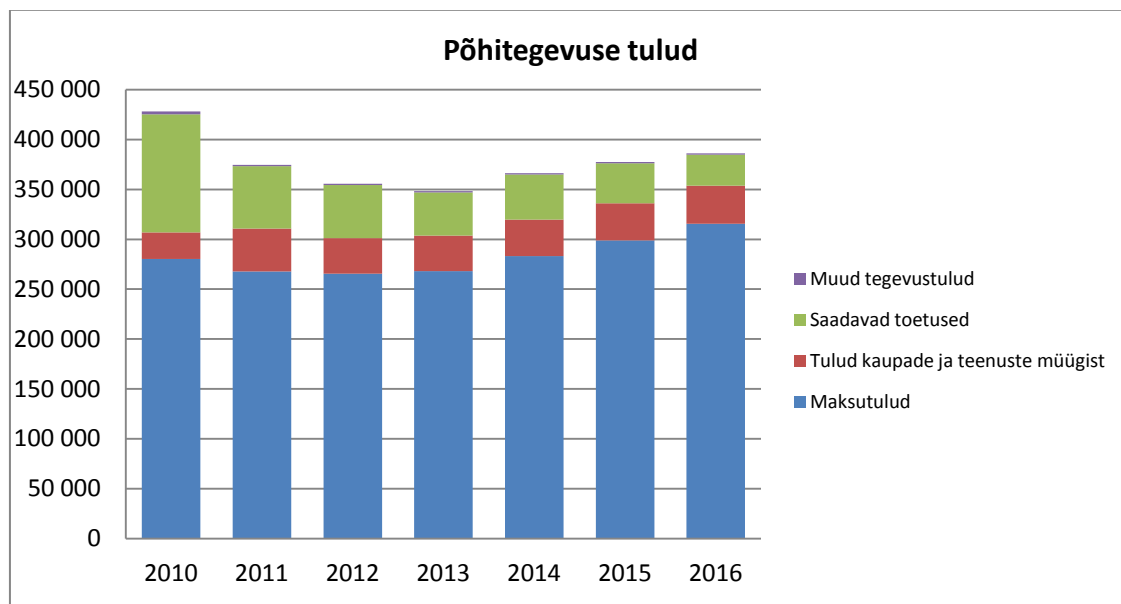
Tabel 4. Brutotulu saajate arv ja nende keskmine brutotulu 2003-2011

	Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu, eurot		Brutotulu saajad	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised
2003	305	311	57	33
2004	324	282	59	40
2005	407	300	68	48
2006	490	401	112	88
2007	634	466	116	79
2008	768	518	127	76
2009	720	487	100	65
2010	707	455	152	101
2011	792	474	130	82

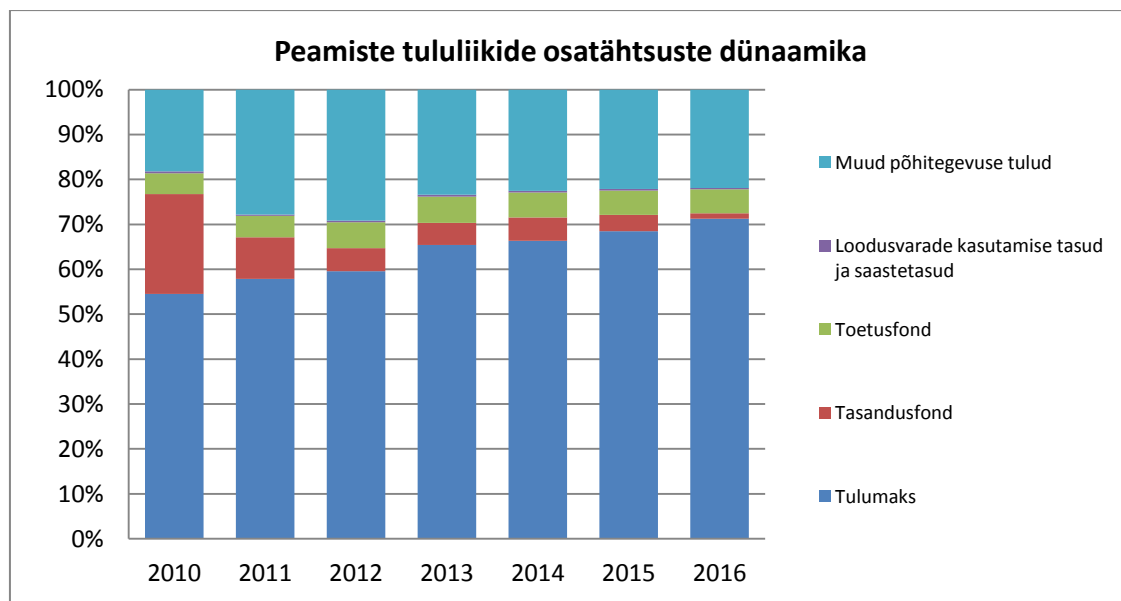
Allikas: Statistikaamet

3. Tulubaasi ülevaade ja prognoos

Alajõe valla põhitegevuse tulud moodustasid 2011. aastal 374,6 tuhat eurot. 2012. aastal põhitegevuse tulude laekumine väheneb – oodatavalt 355,5 tuhandele eurole, sealhulgas toimub langus kõikides tululiikides. 2016. aastaks on oodatav tulude maht 385 tuhat eurot. Valla tulude laekumine peamiste tululiikide kaupa aastate lõikes on näidatud joonisel 2.

Joonis 2. Põhitegevuse tulude laekumine 2010-2016

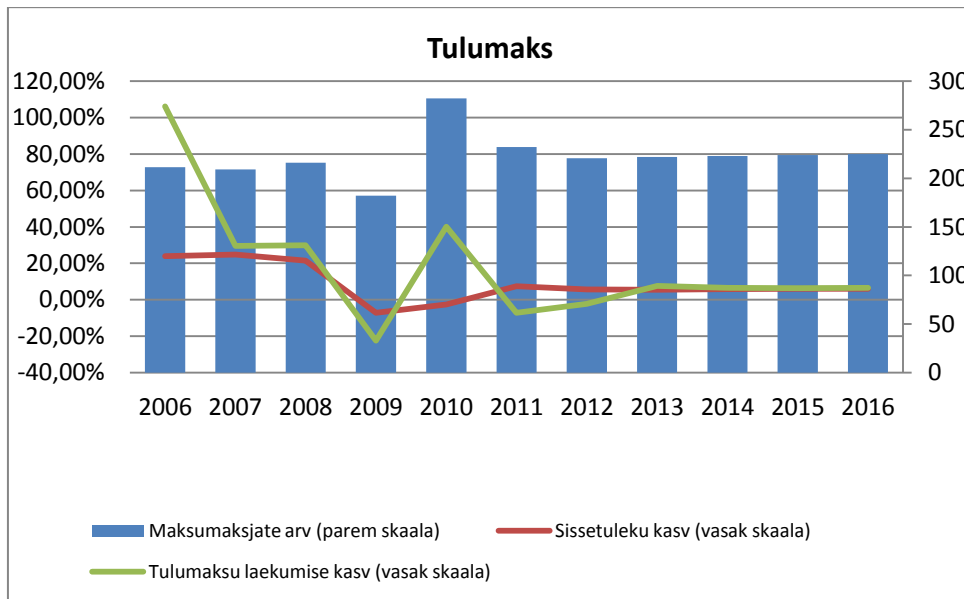

Joonis 3. Põhitegevuse tulude osakaalud 2010-2016

Suurima osa ehk üle poole põhitegevuse tuludest moodustab tulumaks, mille osakaal strateegiaperioodi lõpuks ületab 70% piiri (vt joonis 3).

3.1. Tulumaks

Joonisel 4 on kajastatud Alajõe valla eelarvesse laekuva tulumaksu aastased kasvud ja langused perioodil 2006-2016. Samuti on näidatud maksumaksjate arvu ja valla maksumaksjate keskmise sissetuleku muutused, mis on tulumaksu laekumise peamised mõjutegurid.

Joonis 4. Tulumaksu laekumine 2006-2016

Eelarvestrateegia perioodil ja sellele eelnenud aastatel iseloomustab vallale laekuvat tulumaksu järgmine:

- kuni 2008. aastani nii Eesti keskmine palk kui ka Alajõe valla elanike sissetulekud suurenesid (neist kolmel viimasel aastal oli valla maksumaksjate keskmise sissetuleku kasv koguni üle 20% aastas), mis viis nendel aastatel ka tulumaksu laekumise väga kiire kasvuni – valla eelarvesse laekus 2008. aastal tulumaksu üle nelja korra enam kui 2004. aastal;
- samal ajal kasvas ka valla maksumaksjate arv, mis samuti panustas tulumaksu laekumise kiirele kasvule – eriti järsk hüpe ilmnis 2006. aastal, kui maksumaksjate arv suurenes aastaga 122-lt 211-le;
- aastatel 2009 ja 2010 ilmnisid majanduskriisi mõjud ka Alajõe vallas, kuna tulumaksu arvestuse aluseks olev aastakeskmise igakuine sissetulek vähenes vastavalt 7,2% ja 2,6% ning maksumaksjate hulk kahanes 2009. aastal 15,7%, mis viis tulumaksu laekumise

väheneda 50 võrra);

- aastatel 2011-2012 on taas täheldatav sissetulekute suhteliselt kiire kasv, suurenedes kahe aastaga kokku üle 10%, samas maksumaksjate arvu languse tõttu mõlemal aastal (tulenevalt 2010. aasta hüppelise kasvu fenomenist) jätkus ka maksu laekumise vähenemine;
- aastatel 2013-2016 on valla maksumaksjate arvu kasv võrdsustatud Eesti üldise tööhõive kasvuga, mis tähendab tulenevalt demograafilistest trendidest kasvu alla ühe protsendi aastas;
- perioodil 2013-2016 on valla sissetulekute kasv võrdsustatud Eesti keskmise palga kasvuga ehk jääb vahemikku 5-6 protsenti aastas;
- tulumaksu ja sissetulekute suhe kasvab 2013. aastal 11,57%-ni ning on alates 2014. aastast 11,6%.

Tabelis 5 on kajastatud vallale laekuva tulumaksu prognoos ja selle aluseks olevad eeldused.

Tabel 5. Tulumaksu laekumise prognoos

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Maksumaksjate arv	182	282	232	221	222	223	224	225
Maksumaksjate arvu muutus	-15,7%	55,2%	-17,7%	-5,0%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%
Väljamaksed füüsilistele isikutele	1 385 521	2 093 299	1 851 192	1 857 529	1 969 606	2 094 268	2 228 640	2 372 963
Sissetulek inimese kohta kuus	634	618	664	701	739	782	829	879
Sissetuleku kasv	-7,2%	-2,6%	7,5%	5,6%	5,4%	5,8%	6,0%	6,0%
Sissetuleku kasv Eestis kokku	-5,0%	1,1%	5,4%	5,6%	5,4%	5,8%	6,0%	6,0%
Tulumaksu laekumine	166 586	233 379	216 733	211 758	227 883	242 935	258 522	275 264
Tulumaksu laekumise kasv	-22,5%	40,1%	-7,1%	-2,3%	7,6%	6,6%	6,4%	6,5%
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe	12,02%	11,15%	11,71%	11,40%	11,57%	11,60%	11,60%	11,60%

Allikas: 2009-2011 Rahandusministeeriumi andmed

3.2. Maamaks

2011. aastal oli maamaksu laekumine 51 tuhat eurot ning 2012. aastal kujuneb arvestuslikuks mahuks 54 tuhat eurot. Alajõe vald rakendab seadusega maksimaalselt lubatavaid maksumäärasid – elamu- ja õuema puhul 2,5% ning haritava maa ja loodusliku rohumaa puhul 2,0%. 2013. aastast üleriigiliselt rakenduv kodualuse maa maksuvabastus vähendab maamaksu laekumist hinnanguliselt 15 tuhande euro võrra. Strateegiaperioodil võimalike muutustega maa maksustamishinnas ega maksumääras ei arvestata.

³ Oma mõju tulumaksu vähenemisele aastatel 2009-2010 avaldas ka riigipoolne otsus alandada 1. aprillist 2009 kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu osa 11,93%-lt 11,4%-ni sissetulekutest.

3.3. Tasandusfond ja toetusfond

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab valla tasandusfondi ja toetusfondi järgmine (vt tabel 6):

- toetusfondi komponendid (riigieelarvelised toetused hariduskulude, toimetulekutoetuse, sotsiaalteenuste osutamise katmiseks) eeldatakse järgnevatel aastatel jäävat 2012. aasta tasemele;
- tasandusfondi mudeli ülesehituses⁴ prognoosiperioodil muudatusi ette ei nähta;
- tasandusfondi mudeli arvestuslike kulude ühikväärtused eeldatakse kasvavat 2% aastas;
- kuna tasandusfondi mudeli arvestuslike tulude, s.t tulumaksu kasv on arvestuslike kulude kasvust siiski kiirem, on tasandusfondi laekumine prognoosiperioodil langustrendis, mis on kooskõlas eelarvestrateegia konservatiivsuse printsiibiga.

Tabel 6. Tasandusfondi ja toetusfondi laekumine 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hariduskuludeks	152	122	114	114	114	114	114
sh investeringuteks	0	0	0	0	0	0	0
Toimetulekutoetus	18 279	16 638	19 450	19 450	19 450	19 450	19 450
Sotsiaalteenuste osutamise toetus	1 292	947	927	927	927	927	927
Sündide ja surmade registreerimine	0	3	0	0	0	0	0
KOKKU TOETUSFOND	19 723	17 710	20 491	20 491	20 491	20 491	20 491
TASANDUSFOND	95 164	34 773	18 235	17 148	19 121	13 717	4 658

3.4. Muud põhitegevuse tulud

Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab valla muid tulusid järgmine:

- kohalikke makse Alajõe vallas ei rakendata;
- riigilõivude baasis ja määras muutusi ei prognoosita;
- tulud asutuste majandustegevusest prognoositakse kasvavat tarbijahinnaindeksi võrra;
- keskkonnatasudest laekub vallale vee erikasutustasu ja saastetasusid, mille baasides ja määrades muutusi ei prognoosita;
- riigieelarvest laekuv teederaha püsib eelduslikult 2012. aasta tasemel ning kasutatakse valla poolt täismahus teede hoolduseks, mitte investeringuteks.

⁴ Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike kulude ja tulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga. Keskmise tegevuskulu arvestuse aluseks on parameetrite hind (ühiku maksumus) ühe lapse, kooliealise, tööealise, vanuri, arvestusliku teepikkuse ja hooldatava või hooldajateenust saava puudega isiku kohta. Arvestuslik keskmine tegevuskulu saadakse statistiliste näitajate ning ühiku maksumuse korrutiste summeerimisega. Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamissoiguse tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus.

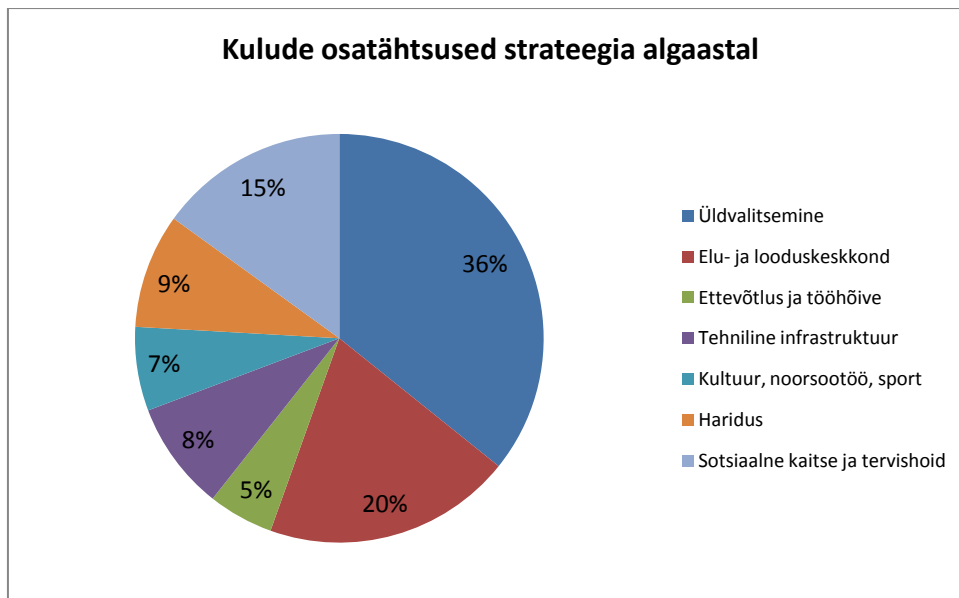
4. *Strateegilised eesmärgid ja indikaatorid*

Alajõe valla arengukavas 2012-2020 on esitatud valla eesmärgid, järgnevate aastate tegevused eesmärkide ellu viimiseks ning indikaatorid koos sihttasemetega, mis aitavad konkreetselt mõõta eesmärkide poole liikumist. Eelarvestrateegias on nii põhitegevuse kulud kui ka investeeringud liigendatud nn meetmete kaupa, mis vastab eesmärkide grupeerimisele arengukavas.

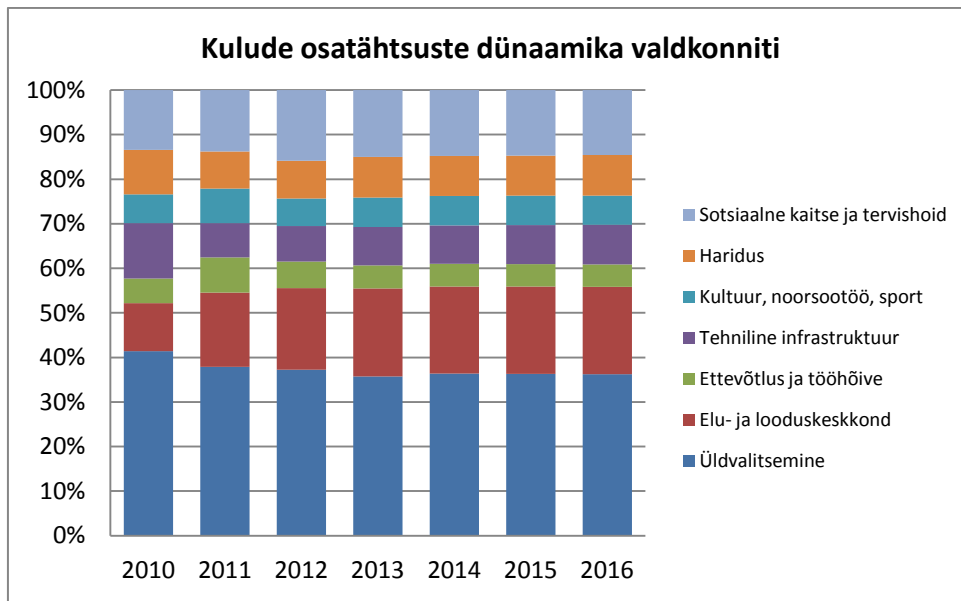
Alajõe valla poolt rahastatavad meetmed on järgmised:

- Üldvalitsemine
- Meede 1.1. Elu ja looduskeskkond
- Meede 2.1. Ettevõtlus ja tööhõive
- Meede 3.2. Teed ja transport
- Meede 4.1. Kultuur, noorsootöö ja sport
- Meede 4.2. Haridus
- Meede 4.3. Sotsiaalne kaitse ja tervishoid

Meetmete rahastusmahtude osakaalud ja muutused nendes järgnevatel aastatel viitavad sellele, millised valdkonnad on valla jaoks prioriteetsemad ning millesse seetõttu on vajalik ja põhjendatud panustada ka enam ressursse eesmärkide saavutamiseks. Tulenevalt valla väiksusest moodustavad ülevolitsemise kulud üle kolmandiku põhitegevuse kuludest. Sellele järgnevad osakaalude mahult elu- ja looduskeskkonna kulud (20%) ning sotsiaalse kaitse kulud (15%). Joonisel 5 on toodud meetmete kaupa põhitegevuse kulud 2013. aastal ning joonisel 6 nende trendid perioodil 2010-2016.

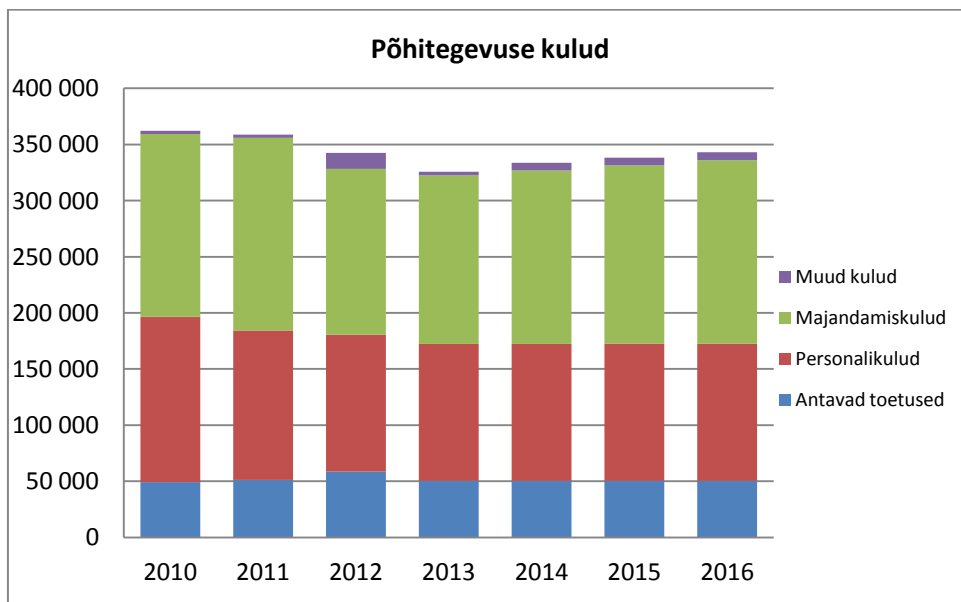

Joonis 5. Meetmete osakaalud põhitegevuse kogukuludes 2013

Joonis 6. Meetmete osakaalud põhitegevuse kogukuludes 2010-2016

5. Põhitegevuse kulude prognoos

Joonis 7. Põhitegevuse kulud 2010-2016

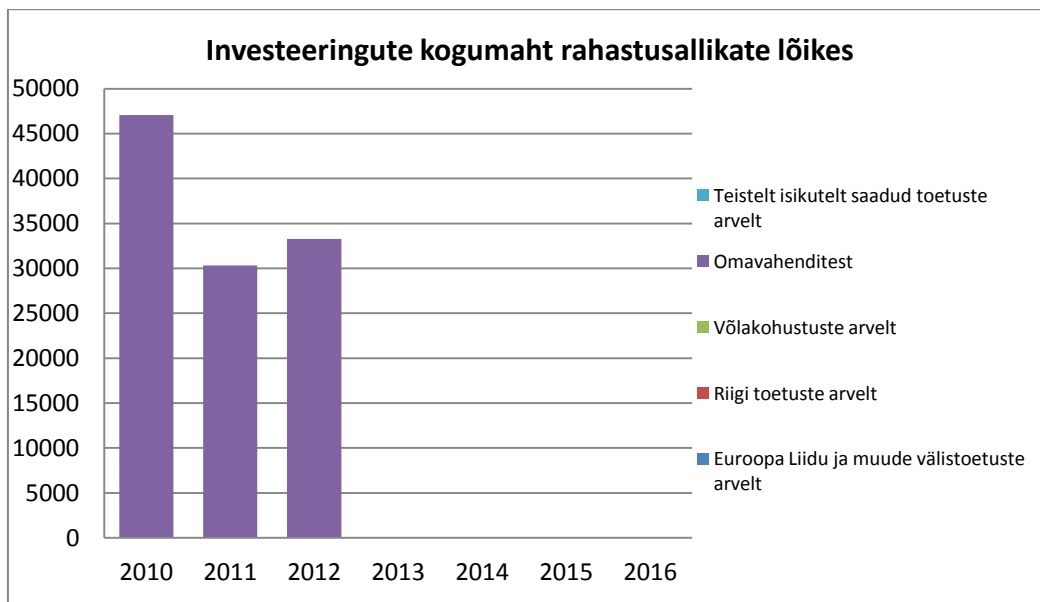
Eelarvestrateegia perioodil iseloomustab Alajõe valla põhitegevuse kulusid (vt joonis 7) järgmine:

- kulud kahanevad 2011. aasta 358,8 tuhandelt eurolt 2012. aastal oodatavalt 342,7 tuhandele eurole;

- alates 2013. aastast on personalikulud 2012. aasta tasemel;
- alates 2013. aastast kasvavad majandamiskulud üldiselt tarbijahinnaindeksi võrra;
- reservfondi mahuks on arvestatud 1% põhitegevuse tulude mahust;
- põhitegevuse kuludest moodustavad personalikulud eelarvestrateegia perioodil keskmiselt 36%, majandamiskulud 47%, mitmesugused antavad toetused 15%.

6. Investeeringute kavandamine

Alajõe vald ei kavanda investeeringuid eelarvestrateegia perioodil (vt joonis 8). Ka perioodil 2010-2012 oli investeeringute kogumaht suhteliselt väike – ca 110 tuhat eurot. Seejuures on ka kõik senised investeeringud teostatud valla omavahendite arvelt ehk toetusi pole viimastel aastatel investeerimistegevuseks kaasatud ega kavandata seda ka järgnevatel aastatel.

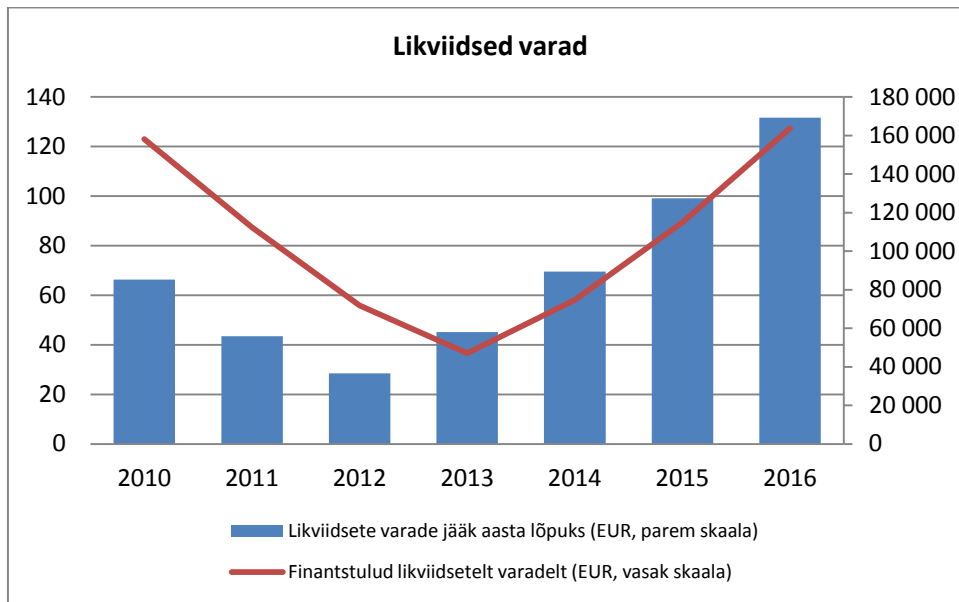
Joonis 8. Investeeringud 2010-2016

7. Kohustuste planeerimine

Alajõel vallal kohustused puuduvad ja nende võtmist ei kavandata ka eelarvestrateegia perioodil.

8. Likviidsed varad

Valla likviidsete varade maht suureneb 2012. aasta tasemelt 40 tuhat eurot eelarvestrateegia perioodi lõpuks ligikaudu neli korda suuremaks (vt joonis 9). Likviidsete varade maht näitab suhteliselt kiiret kasvu, kuna positiivset põhitegevuse tulemit ei kasutata investeringute tegemiseks ega pole vaja võlakohustuste teenindamiseks.

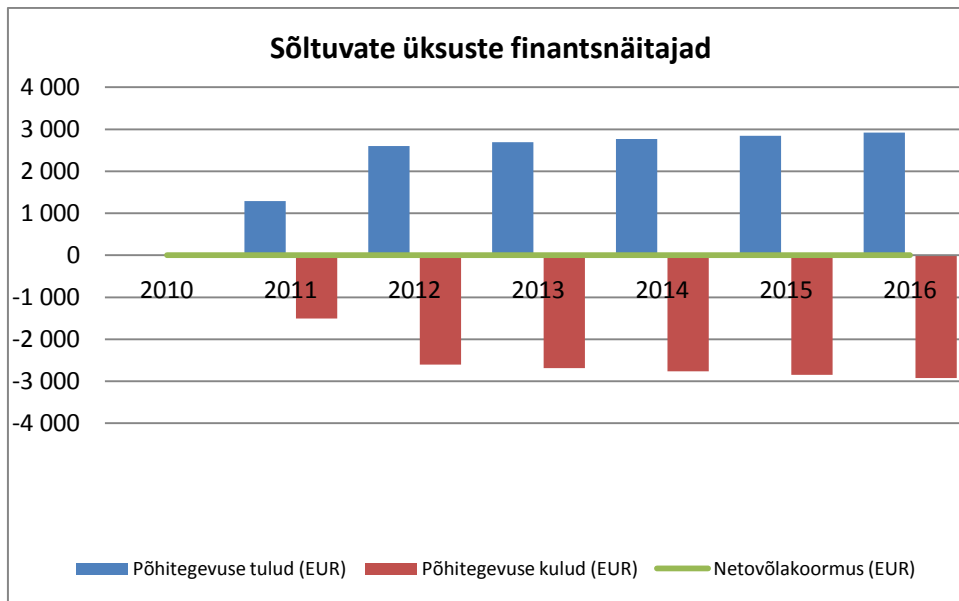

Joonis 9. Likviidsed varad ja intressitulud 2010-2016

9. Sõltuvate üksuste finantstegevuse olukord ja prognoos

Alajõe vallal on üks sõltuv üksus⁵ – Alajõe Vesi OÜ, mis sisulise majandustegevusega pole alustanud (vt joonis 10). Ettevõtte finantsnäitajates kajastub töötasu maksmine raamatupidajale, mis saadakse toetusena valla eelarvest.

⁵ Sõltuv üksus on kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Joonis 10. Sõltuva üksuse Alajõe Vesi OÜ finantsnäitajad 2010-2016

10. Finantsdistsipliin

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmed:

- kinni pidamine nõuetest põhitegevuse tulemile;
- kinni pidamine netovõlakoormuse ülemmäärast.

Põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormus arvestatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel. Käesolevas eelarvestrateegias on möödunud perioodide näitajad esitatud tekkepõhiste andmete alusel, kuid prognoosid on koostatud kassapõhiste arvestuste alusel. Siiski võib eeldada, et kassapõhised prognoosid ei erine oluliselt tekkepõhisest lähenemisest.

Vastavalt seadusele leitakse finantsdistsipliini näitajad kohaliku omavalitsuse enda kui ka selle arvestusüksuse kohta⁶.

Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Netovõlakoormuse määra arvutamiseks lahutatakse põhitegevuse kuludest rendikulud, mis tulenevad mittekatkestatavatest kasutusrendilepingutest mittekatkestatava perioodiga üle ühe aasta, kuna sellised rendikohustused lisatakse võlakoormuse hulka.

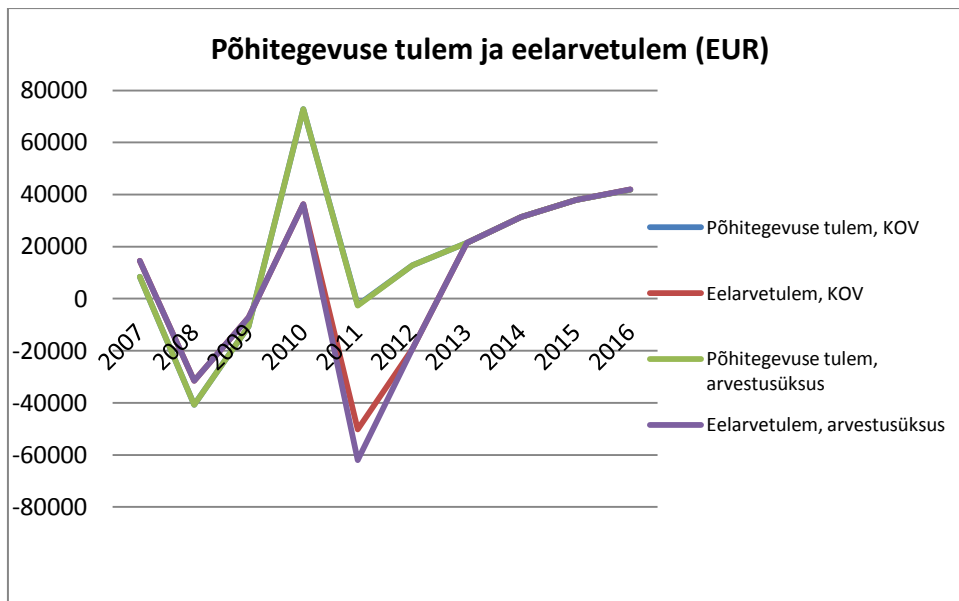
Netovõlakoormus on võlakohustuste ja likviidsete varade vahe. Võlakohustused on võetud laenu, kapitalirendi- ja faktooringkohustused, emiteeritud võlakirjad, tasumise tähtajaks täitmata

⁶ Kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksus on kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuvad üksused.

jäänud kohustused, tagastamisele kuuluvad saadud ettemaksud, pikaajalised võlad tarnijatele ja muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus rahast loobumist. Likviidsed varad on raha ja pangakontodel olevad vahendid, osalused rahaturu- ja intressifondide aktsiates või osakutes ning soetatud võlakirjad.

Netovõlakoormus aruandeaasta lõpul võib ulatuda lõppenud aruandeaasta kuuekordse põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat⁷. Kui kuuekordne põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on väiksem kui 60% vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda kuni 60%-ni vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Netovõlakoormus võib ületada ülemmäära sildfinantseerimiseks võetud kohustuste kogusumma võrra.

Kuna Alajõe vallas ja tema sõltuval üksusel puuduvad kohustused, siis on nii valla kui ka tema arvestusüksuse netovõlakoormus null. Joonisel 11 on näidatud valla enda ja tema arvestusüksuse põhitegevuse tuleml ja eelarvetuleml. Põhitegevuse tuleml oli negatiivne majanduskriisi aastatel (2008-2009), kuid vähesel määral ka 2011. aastal. Eelarvestrateegia perioodil on põhitegevuse tuleml igal aastal positiivne, olles seega seadusega kooskõlas. Eelarvetuleml võib seaduse järgi olla negatiivne.

Joonis 11. Valla ja arvestusüksuse põhitegevuse tuleml ja eelarvetuleml 2007-2016

⁷ Seadus sätestab erandina, et 2012. aastal ei tohi netovõlakoormus ühelgi KOV-il ületada 60% põhitegevuse tuludest, sõltumata põhitegevuse tuleml suurusest.

Riskistsenaariumi A kohaselt kasvavad Alajõe valla elanikest maksumaksjate sissetulekud alates 2013. aastast eelarvestrateegia perioodi lõpuni baasstsenaariumis prognoositavast kaks korda aeglasemalt. Riskistsenaariumi B puhul jääb maksumaksjate arv alates 2013. aastast prognoositavast 10% võrra madalamaks. Võimaluste stsenaariumis on kajastatud mõjud, mis ilmnevad juhul, kui tasandusfondi mudeli arvestuslike kulude ühikmaksumused kasvaksid kahe protsendi võrra rohkem igal aastal alates 2013. aastast.

Ilmneb, et riskistsenaariumide realiseerumisel muude eelduste samaks jäädes oleks likviidsete varade maht eelarvestrateegia perioodi igal aastal siiski märkimisväärne ja kasvav. Kui põhitegevuse tulem püsib üldiselt positiivne, kuid riskistsenaariumi B korral (maksumaksjate arvu vähenemine) osutuks see siiski negatiivseks. Seetõttu on soovitatav omada vallal pidevat valmisolekut põhitegevuse kulude kärpimiseks, kui peaks ilmnema, et eelarvetulud ei kasva oodatud tempos.

Võimaluste stsenaariumi realiseerudes (tasandusfondi kiirem kasv) moodustaksid likviidsed varad eelarvestrateegia perioodi lõpuks 220 tuhat eurot ehk ca 60% põhitegevuse kulude mahust.